

به نيوى موداي بهمشنده و دلؤقان

به دستكاريه كي كه موه له كتيبي ((قورئان پيرؤز چؤن بخوئينهوه...)) له نووسيني مامؤستا صلاح الدين محمد

بهاءالدين وهر گراوه

حوكمى تهجويد

په پرهوى كردن ئهم زانيارى به له خوئيدن قورئاندا (فهري عهينه) واته نهوى له كاتي خوئيدنهوى قورئان دا په پرهوى تهجويد نه كا نهوه گونا بهاره و سزاي لاي خوا نهين.
به لام زانين ئهم زانيارى (تجويد)ه، واته هؤ و بهنگهئى نهوه دهستور و رى و شوئنه (فهري كيفايه) به به واتايه كي ديكه دهين له ولاندا كه سائيك بين بزائن بؤچى نهوه وا دهخوئيرتهوه و وا ناخوئيرتهوه.
جا كه زانيارى بهك نهوهنده گرنگ و بايه خدار بين زؤر پئويسته موسلمان شتيكي لى بزاني و ناگاداري بهسهر دا ههين، بؤيه وا به پئي توانا و نهوهندهئى ئهمرؤ به پئويستى بزائن بؤ خوشك و برا قورئان پهروهه كامم پيشكه شتان ئه كه م:

- 1- خوئيدن (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم) پيش دهستكردن به خوئيدنهوى قورئان سووننه ته.. كه نه تواني له گهل (بسم الله الرحمن الرحيم) دا بهسهر به كه وه بخوئيدريتهوه يا ده تواني به جياوازش بخوئيرتهوه.
- 2- خوئيدن (بسم الله الرحمن الرحيم) زؤر پئويسته له دهستكردن به خوئيدن سووره ته كان دا جگه له سووره قى (التوبة) وه نه تواني بهسهر به كه وه له گهل (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم) بخوئيرى و نهشتواني به جياواز بخوئيرتهوه.
- 3- به به كه گه يشتنى نوون زهنه دار (النون الساكنة) يا (تنوين) له گهل پيته كانى زمانى عهري دا.
نه پرسى نوونى زهنه دار چى به؟ واته پيى (نون) كه زهنهئى (سكون) ههين. واته (نون) يك كه نه (سهر) نه (ؤير) وه نه (بؤرى) بهين.
دهشپرسى: (تنوين) چى به..؟ بريقى به له دروست كردن (نون) يكي زهنه دار له كوئايى ههر ناو (اسم) يكه وه كه حاله ته كهئى واى داوا كردوه كه بؤى دروست بكري به بين نهوى بنووسرى به لكو به نيشانهئى (دوو سهر) يا (دوو ئير) يا (دوو بؤر) دياريان كردوه.
جا بؤ ئهم به به كه گه يشتنه بيست و ههشت پيته كهئى زمانى عهري ده كرين به چوار به شهوه. واته به به كه گه يشتنى نونى زهنه دار يا (تنوين) له گهل پيته كاندا چوار حاله قى هه به كه ئه مانه ن:

أ. حاله قى (اظهار)

واته ناشكرا كردن و دهرخستنى نون به بين مينگه (غنة)، نهوهش كاتيك دروست دهين كه نونى زهنه دار يا تنوين له گهل شهش پيى لهو بيست و ههشت پيتهئى زمانى عهري به به كه بگهن:
ئهو شهش پيئانه پيئان ده گوتري پيته كانى (اظهار) يا پيته كانى (حلق) ئهوانيش برينين له: (أ، ه، ع، غ، ح، خ).
هؤى دروست بوونى ئهم حاله تهش نهوه به كه مخره جى نون دووره له مخره جى نهوه شهش پيته وه.
هه ندى له زانايانيش نهوه شهش پيته ده كه ن به سى به شهوه بؤ زياد و كهئى نهوه ناشكرا كردنه:-

- 1- (اظهار)ى زؤر له (أ، ه) دا.
- 2- (اظهار)ى مامناوه ندى له (ع، ح) دا.
- 3- (اظهار)ى كه م له (غ، خ) دا.

نموونهئى (اظهار)

پسته‌کان	نوی زهنه‌دار له یه‌ک وشه‌دا	نوی زهنه‌دار له دوو وشه‌دا	ته‌نوین
أ	يَأْتُونَ	مَنْ أَمِنَ	رَسُولٌ أَمِينٌ
هـ	يَهْتَوُونَ	إِنْ هُوَ	سَلَامٌ هِيَ
ع	يَنْعِقُونَ	مَنْ عَلِمَ	حَكِيمًا عَلِيمًا
غ	يَنْعَضُونَ	مَنْ عَلَّ	عَزِيزٌ غَفُورٌ
ح	يُحْتَوُونَ	مِنْ حَسَنَةٍ	عَلِيمٌ حَكِيمٌ
خ	مُخَنَّقَةٌ	مِنْ خَيْرٍ	قَوْمٌ خَصْمُونَ

ب. حاله‌تی (اقلاب)

اقلاب واته‌هه‌ل‌گه‌تیرانه‌وه‌یا‌گۆرینی‌نون‌به‌میم‌له‌کاتی‌به‌یه‌ک‌گه‌یشتی‌نوی‌زهنه‌دار‌یان‌ته‌نوین‌له‌گه‌ل‌پیتی‌(ب)‌به‌وه‌مه‌رجه‌ی‌هاوکات‌له‌گه‌ل‌گۆرینه‌که‌دا‌که‌میک‌مینگه‌(غنة)‌شی‌بو‌دروست‌بین‌:

ئه‌ی‌مینگه‌چی‌یه؟‌مینگه‌یا‌(غنة)‌بریتی‌یه‌له‌ده‌نگیک‌که‌له‌لووتدا‌دروست‌ئه‌بین‌و‌زمان‌هیچ‌ده‌وری‌له‌دروست‌کردنی‌دا‌نی‌یه‌.

ئه‌ندازه‌ی‌(غنة)‌ش‌دوو‌حه‌ره‌که‌یه‌،‌وه‌له‌حاله‌تی‌(ادغام)‌و‌(اقلاب)‌و‌(اخفاء)‌دا‌روو‌ده‌دا.‌نمونه‌ی‌(اقلاب)‌وه‌ک‌ئه‌مانه‌:

(أَنْبِيَاءٌ ، مَنْ بَعْدَ ، سَمِيعٌ بَصِيرٌ ، أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا) .

ج. حاله‌تی (اخفاء)

اخفاء واته‌شاردنه‌وه‌ی‌ده‌نگی‌نون‌به‌مه‌رجی‌دروست‌بوونی‌مینگه‌له‌کاتی‌به‌یه‌ک‌گه‌یشتی‌نوی‌زهنه‌دار‌یا‌ته‌نوین‌له‌گه‌ل‌پانزه‌پیت‌له‌پسته‌کانی‌زمان‌عه‌ره‌بی‌دا.‌ئه‌م‌حاله‌ته‌له‌نیوان‌حاله‌تی‌(اظهار)‌و‌(ادغام)‌دایه‌،‌واته‌نه‌ده‌رخستن‌و‌ناشکرا‌کردنی‌ته‌واوه‌و‌نه‌ته‌هه‌ل‌گیش‌و‌گوم‌کردنی‌ته‌واوه‌.

پسته‌کانی‌(اخفاء)‌ئه‌م‌پانزه‌یه‌ن‌:

(ث ، ج ، ذ ، ز ، س ، ص ، ض ، ظ ، ف ، ش ، ط ، د ، ت ، ق ، ك) که له سه‌ره‌تای‌ووشه‌کانی‌ئه‌م‌شعه‌ده‌دا‌کۆ‌کراونه‌وه‌:

صف ذا ثناکم جاد شخص قدسما
دم طیبیا زد فی تقی ضع ظالما

هه‌ندی‌ک‌له‌زانایانی‌ته‌جوید‌اخفاء‌ده‌که‌ن‌به‌سێ‌به‌شه‌وه‌:‌که‌م‌و‌زۆر‌و‌مامناوه‌ندی‌.

- 1- له‌گه‌ل‌پیتی‌(ط ، د ، ت)‌دا‌(اخفاء)‌ی‌زۆره‌.
- 2- له‌گه‌ل‌پیتی‌(ق ، ك)‌دا‌(اخفاء)‌ی‌که‌مه‌.
- 3- له‌گه‌ل‌پیتی‌(ث ، ج ، ذ ، ز ، س ، ص ، ض ، ظ ، ف ، ش)‌دا‌(اخفاء)‌ی‌مام‌ناوه‌ندی‌یه‌.

نمونه‌ی (اخفاء)

پسته‌کان	نوی زه‌نده‌دار له یه‌ک وشه‌دا	نوی زه‌نده‌دار له دوو وشه‌دا	ته‌نوین
ت	أحسنتم	مَنْ تَرَاب	جَنَابِ تَجْرِي
ط	فَأُطْلَقْنَا	مَنْ طِين	مَأْ طُهوراً
د	أُتَادَا	مَنْ دُونَه	دَكَا دَكَا
ق	يُتَقْضُونَ	مَنْ قَبَاك	رِزْقاً قَالُوا
ك	مَنْكُم	أَنْ كَانُ و	عَلِيّاً كَبِيرَا
ث	مُتَّوْرَا	ثَمْرَةَ مَنْ	تُجَاجَا مَأْ
ج	أُجْبِنَاكُم	جَاءَكُم أَنْ	صَعِيداً حِرْزَا
ذ	أَنْدِرْتَكُم	ذَهَبُ مَنْ	عَزِيْزٌ ذُو اِنْتِقَام
ز	اِثْرُنَا	زَكَاهَا مَنْ	نَفْساً زَكِيَا
س	مَاتَسْخ	سَوْءُ مَنْ	خَالِصاً سَائِغَا
ش	مُنْشُورَا	شَيْءُ مَنْ	بِأَسْأ شَدِيدَا
ص	يُنْصَرُونَ	صَبْرْتُمْ لَثْنُ	جَمَالُهُ صَفْر
ض	مُنْضُود	ضَلَّ مَنْ	وَكَلَّا ضَرَبْنَا
ظ	تَنْظُرُونَ	ظَلَّ مَنْ	ظَلَّا ظَلِيلَا
ف	يُنْفِقُونَ	فَوْقَهُمْ مَنْ	بِيوتاً فَا رَهِيْن

د. حاله‌تی (ادغام)

ادغام به‌گشتی بریتی‌یه له تیهه‌لکیش کردنی پیتیکی زه‌نده‌دار له‌گه‌ل پیتیکی بزواو (متحرک) دا به‌و مهرجه‌ی هه‌ردوو کیان پیتیکی شه‌ده‌دار دروست بکه‌ن. به‌لام تیمه‌ لیره‌دا ته‌نها باسی ئه‌و (ادغام) ه‌ده‌که‌ین که له به‌یه‌کگه‌یشتی نوی زه‌نده‌دار یا ته‌نوین له‌گه‌ل شه‌ش پسته‌که‌ی تری زمانی عه‌ره‌بی که له وشه‌ی (پرملون) دا کۆنه‌بنه‌وه واته پیتی (ی، ر، م، ل، و، ن) دروست ده‌بن.

شایان باسیشه که ادغام له دوو وشه‌دا نه‌بی روونادا، واته ده‌بی نونه‌که یا ته‌نوینه‌که له کۆتایی وشه‌یه‌ کدا بی و پسته‌که‌ی - ادغام-یش له سه‌ره‌تای وشه‌یه‌کی تروه‌ بی. واته له وشه‌یه‌کی وه‌کو (دنیا، صنوان، قنوان، بنیان) دا ادغام روونادا.

(ادغام) یش دوو جۆره:

- (1) (ادغام) ی‌مینگه‌دار واته (مع‌الغنة): که بریتی‌یه له به‌یه‌کگه‌یشتی نوی زه‌نده‌دار یا ته‌نوین له‌گه‌ل جوار له‌و شه‌ش پسته‌که له وشه‌ی (بنمو) دا کۆده‌بنه‌وه.. له‌و کاته‌شدا مینگه‌ش دروست ئه‌بی له‌گه‌ل تی‌هه‌لکیشه‌که‌دا چونکه سیفه‌تی نونه‌که‌ی تیدا ده‌مینی.. هه‌روه‌ها پینیشی ده‌وتری (ادغام) ی‌ناته‌واو.
- (2) (ادغام) ی‌بی مینگه‌ واته (بلا‌غنة): که بریتی‌یه له به‌یه‌کگه‌یشتی نوی زه‌نده‌دار یا ته‌نوین له‌گه‌ل دوو پسته‌که‌ی تردا که (ل، ر)‌یه. له‌و کاته‌دا مینگه‌ دروست نابی چونکه هیچ سیفه‌تییکی نونه‌که نامینی بۆیه پتی ئه‌لین (ادغام) ی‌ته‌واو. شایان باسه له قورنان دا له دوو جینگه‌دا نوی زه‌نده‌دار نه‌کات به (واو) که‌چی (اظهار) رووته‌دا ته‌ویش له (یس و القرآن) و (ن و القلم) دایه.

نمونه‌ی (ادغام)

پسته‌کان	نوی زه‌نده‌دار	ته‌نوین	جۆری ادغام
----------	----------------	---------	------------

ي	يقولون أن	يؤمنون لقوم	ناتواو
ن	نفس عن	رسولاً نبيا	ناتواو
م	ملجأ من	هدى من	ناتواو
و	ورائهم من	جنات و عيون	ناتواو
ل	لم ان	هدى للمتقين	تواو
ر	ربهم من	غفور رحيم	تواو

4 - نهوی باسماں کرد نهو حاله تانه بون که له کاتی بهیبه کگه بيشتنی نون زه ننه دار یا تنون له گهل پیته کان زمانی عه ره بیدا پرووده دن، به لام حاله تی (ادغام) سی جزوی زیاد لهو دوو به شهی دیکه ی هه به و هه جزره یان ناوی تایه تی هه به.

أ. إدغام المثليين أو المتماثلين

بریتی به لهو حاله ته تیهه لکیشه ی که پروو ده دا له کاتی بهیبه کگه بيشتنی پیتیکی زه ننه دار له گهل هه مان پیتدا به شیوه ی بزواو، جا هه دوو پیته که له به ک وو شه دا کۆ بینه وه وه کو: (يُدْرِكُكُمْ) یا له دوو وو شه دا وه کو (أَضْرَبُ بِعَصَاكَ)، نهو پیتانه ی نه م جزره تی هه لکیشه دروست ده که ن یانزه (11) پیتن، هه مووشیان (ادغام) ی تواو دروست نه که ن جگه لهو دوو پیتی (نون و میم) که (ادغام) هه که یان مینگه داره و ناتواوه چونکه نه م پیتانه به بی مینگه ناگوترین.

پیته کان نه مانه ن:

(ب، ت، د، ذ، ر، ع، ف، ك، ل، ه، و، م، ن).

نموونه:

پیته کان	نموونه
ب	فَلْنَا أَضْرَبُ بِعَصَاكَ
ت	كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
د	وَقَدْ نَخَلُوا
ذ	وَأَذْ ذَهَب
ر	وَأَذْ ذَكَرُ رَبِّكَ
ع	مَالِم تَسْتَطِيعُ عَلَيْهِ
ف	فَلَا تَسْرِفْ فِي الْقَتْلِ
ك	يُدْرِكُكُمْ الْمَوْت
ل	بَلْ لَّهُمْ
ه	يُوجِبُهُ
و	أَوْ وَانصروا
م	لَهُمْ مَشُو فِيهِ
ن	لَنْ نُؤْمِن

نه پرسی: نایا ادغام له م وشانه دا چۆنه: (كفروا وهم ، في يوسف)؟.

وه لام: به پیتی یاسا ده بی (ادغام المثليين) رووبدا به لام له بهر نهوه ی که دوو پیته زه ننه داره که پیتی (مه دد) ن وه نه گه ر ادغام رووبدا نهوا مه دده که پروو نادا له بهر نهوه ادغام لیره دا پروونادا واته له بهیبه کگه بيشتنی ی + ی ، و + و ادغام روونادا.

ب. ادغام المتجانسين

بریتی به له تیبه لکیشی پیتیکی زهنه دار له گه ل پیتیکی بزواودا که مه خره جیان یه ک بی و له سیفه تدا جیاواز بن، نهو پیتانهش نه مانه ن که له م نه خشه یه ی خواره ودها روونکراونهوه:

جؤر	نمونه	پیتنه بزواوه کان	پیتنه زهنه داره کان
ادغامی تهواو	أَنْ عِبْدَتْ	تَ	ذ
ادغامی تهواو	أَجِيبْتُ دَعْوَتِكَمَا	دَ	تَ
ادغامی تهواو	قَالَتْ طَائِفَةٌ	طَ	تَ
ادغامی تهواو	إِذْ ظَلَمُوا	ظَ	ذَ
ادغامی تهواو	ارْكَبْ مَعَنَا	مَ	بُ
ادغامی تهواو	يَلْهَثُ ذَلِكَ	ذَ	ثَ
ادغامی تهواو	لَنْتِنَ بَسَطْتَ	تَ	طَ

ج. ادغام المتقاربين

بریتی به لهو تی هه لکیشی له به یه کگه یشتی نیوان پیتی (ل) ی زهنه دار و (ر) ی بزواودا روو دهدها وه کو (بَلْ رَانَ ، قَلْ رَبِّ) یا له تیوان پیتی (ق) زهنه دار و (ک) ی بزواودا روو دهدها وه کو: (الْمُ نَخْلُكُم).

وه بویه پتی دهوتری (متقاربين) چونکه نهو دوو پیتنه زهنه داره ههم له مه خره ج وههم له سیفه تیشدا زؤر له دوو پیتنه بزواوه که نزیکن .

5- میمی زهنه دار:

له گه ل پیتنه کان تردها سی حاله تی هه یه:

- أ) له به یه کگه یشتی (م) زهنه دار و پیتی (ب) (إخفاء) روو نهدها واته شاردنهوه ی میمه که و روودانی مینگه: وه کو (و مَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ).
- ب) له به یه کگه یشتی (م) زهنه دار له گه ل (م) یکی بزواودا نهوا ادغام ی ناتهواو روو نهدها وه ک باسما ن کرد وه کو: (أَنْهُمْ مُلَاقُوا).
- ج) له به یه کگه یشتی (م) زهنه دار له گه ل باقی پیتنه کان زمان عه ره بیدا (إظهار) روو نهدها به تاییه ت له گه ل (ف ، و) دا زؤر ناشکرا تره .. وه کو: (إيهم احسن ، أم خلقوا ، عليهم ولا) ....هتند.

6- نهوه ی باسما ن کرد له باره ی پیتی نون و میمی زهنه داره وه بوو به لام نه گهر نه م دوو پیتنه شه دهدها روو نهوا نه یی به نه ندها زه ی نه لفتیک مینگه ی بؤ بکری .. وه کو: (من الجنة و الناس ، ثم ، لما).

7- خویندنهوه ی پیتی (ال):

یه که م: لامی (تعریف) دوو جؤره:

- أ- لامی شهمسی: ئەو لامەیه که ناخویندریتەوه بە لکو (ادغام) روونەدا لە نێوان پیتە کهی پیشویدا و پیتە کهی دواییدا، بەو مەرجە پیتە کهی دوای خۆی یە کێک بێ لەو چوارده پیتە ی پیتان دەگوێت (پیتە شهمسیه کان) که ئەمانەن:
- (ت ، ث ، د ، ذ ، ر ، ز ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ل ، ن) ئەم جۆره (ادغام) هەش یی دەگوێت (الادغام الشمسی) وه ئاشکرایه که بێ مینگهیه، جگه له (نون) که مینگه‌داره.
- غوونه وه‌کو: (و التائبون ، ابن السبيل ، الضان ، و الطور ، واللاني..) هتد.
- ب- لامی قه‌مه‌ری: بەو لامه‌ ته‌عریفه‌ ئەئین که نه‌چیته‌ سه‌ر ئەو ناوانه‌ی سه‌ره‌تاکه‌یان به‌و چوارده‌ پیتە ده‌ست بێ ده‌کا که پیتان نه‌وتری (پیتە قه‌مه‌ری یه‌کان) پیتە کانیش ئەمانەن:
- (أ ، ب ، غ ، ح ، ج ، ك ، و ، خ ، ف ، ع ، ق ، ي ، م ، ه) که له‌م رسته‌یه‌دا (ابغ حجك وخف عقیمه) کۆکراونه‌وه. ئەم لامه‌ له‌م کاته‌دا به‌ زهنه‌داری نه‌خویندریتەوه‌ و ادغام روونادا به‌ لکو ئاشکرا ده‌ کری و پتی ده‌ئین (اظهار القمری) غوونه وه‌کو: (الامين ، البر ، و الهدی...) هتد.

ئه‌پرسی: وشه‌ی قه‌مه‌ری و شهمسی له‌ چی یه‌وه‌ هاتوه‌؟

وه‌لام: وا ریکه‌وتوه‌ که چوارده‌ پیتان که یه‌ کێکیان (ش)ه‌ لامی ته‌عریف ئەشارنه‌وه‌ هه‌روه‌ها چوارده‌ که‌ی تریش که یه‌ کێکیان (ق)ه‌ لامه‌ که ئاشکرا ئەکن، به‌ مانا غوونه‌ی ئەوانه‌ که لامه‌ که ئەشارنه‌وه‌ (الشمس)ه‌ وه‌ غوونه‌ی ئەوانه‌ی لامه‌ که ئاشکرا ئەکن (القمر)ه‌.. جا لێره‌دا نوکته‌به‌کی شیرینیان دژزیوه‌ته‌وه‌ که ئەم لامی ته‌عریفه‌ وه‌ک ئەستیره‌ وایه‌ و له‌ گه‌ل مانگدا هه‌لدی و له‌ گه‌ل خۆردا گوم ئەبێ.

دووه‌م: لامی کردار (لام الفعل):

ئەمە ئەو لامەیه که یه‌ کێکه‌ له‌ پیتە بنه‌ره‌تیه‌کانی کرداریک وه‌کو لامی (يَلْعَب ، فُلْنَا ، يَلْحَق) ئەم لامه‌ ئاشکرا ئە کری ته‌نها له‌ کاتیکدا نه‌بێ، نه‌گه‌ر بگات به‌ پیتی (ر)ی (ادغام المتقاربین) روونەدا وه‌کو (فُل رَّب) یا بگات به‌ لامی بزواو که (ادغام المتمثلین) روونەدا وه‌کو (فَقُلْ لَّهُمْ).

سێهه‌م: لامی حه‌رف (لام الحرف):

ئەبێ ئاشکرا بکری به‌و مەرجه‌ نه‌گات به‌ پیتی (ر) و (ل) وه‌کو: (فُل رَّب ، بَلْ لَّهُمْ) وه‌ک له‌ خالی سه‌ره‌وه‌دا باس کرا.

چواره‌م: لامی ناو (لام الاسم):

ئەبێ ئاشکرا بکری وه‌کو له‌ (سُلْطَان ، سُلْطَانِيَا).

پنجه‌م: لامی فه‌رمان یا داخوای (لام الامر):

ئەو لامەیه که ده‌چیته‌ سه‌ر کرداریکی داهاتوو (مَجْزُوم)ی ده‌کا وه‌کو: (وَلْتَكُنْ ، وَلْيُوفُوا) ده‌بێ هه‌میشه‌ ئاشکرا بکری. ئه‌پرسی: چ کاتیک پیتی لام به‌ گه‌وره‌یی ده‌خویندریتەوه‌..؟

وهلام: تنها له وشهى (الله) دا نه بئى لامه كه گهوره به نيتر له گشت شوينيكدا (لام) بچووكه نه ویش بهو مەرجه كه له پيش وشهى (الله) دا پيتيكي ژيردار (مكسور) نه هاتى چونكه لهو كاته شدا لام هەر به بچووكى ده خوئيرته وه وه كو: (بسم الله ، به الله ، لله).

8- خوئندنه وهى پيتى (ر):

پيتى (رئ) له بنه رتدا به گهوره بى ده خوئيرته وه وه جارى واش هه بيه كه ده توانرئ به ههردوو حالته كه بخوئيرته وه.

أ- پيتى (رئ)ى گهوره [حرف الراء المفحمة]:

نهم پيت به گهوره بى نه خوئيرته وه نه گهه بهم شيوانهى خواره وه بو:

- 1- خۆى (سهه) يا (بۆر)ى هه بئى وه كو له (رَبَّنَا ، رُزُقْنَا).
- 2- خۆى زهنهى هه بئى بهلام پيتى پيشه وهى (سهه) يا (بۆر)ى بئى وه كو: (بَرِّقْ ، كُرْسِي).
- 3- نه گهه خۆى زهنهى هه بئى پيتى پيشه وهى (ژير)ى هه بئى بهلام (ژيره) كه (اصلي) نه بوو بهلكو توشهاتى (عارضى) بوو وه كو: (ارْجِعُوا ، أَنْ أُرْتَبِتُمْ).
- 4- نه گهه خۆى زهنهى هه بوو وه پيتى پيشه وهى (ژير)ى هه بوو وه ژيره كهش (اصلي) بوو بهلام پيتى دوا وهى يه كتيك بوو له پيته كانى (استعلاء) كه كهوت پيتن: (ط ، ص ، ض ، ق ، غ ، ظ ، خ) وه كو (مِرْصَاد ، قِرْطَاص ، فِرْقَة ..).
- 5- نه گهه خۆى زهنهى (عارض)ى هه بوو واته له سههرى وهستا بووى، بهلام پيتى پيشه وهى زهنهى هه بوو وه پيتى پيشترى نه ویش بۆر يا سههرى هه بوو وه كو: (والعَصْر ، لَفِي خُسْر).

ب- پيتى (رئ)ى بچووك [حرف الراء المرفقة]:

نهم پيت به بچووكى ده خوئيرته وه ههه كاتتيك بهم شيوه بى خواره وه هات:

- 1- خۆى (ژير)ى هه بئى وه كو (رجال ، و الفجر ، في الرقاب).
- 2- خۆى زهنهى بئى بهلام پيتى پيشه وهى ژيره (اصلي) بئى، وه له دوايه وه پيتى (استعلاء) نه بئى وه كو: (فِرْعَوْن ، شِرْدَمَة).
- 3- نه گهه خۆى زهنهى هه بوو له كو تاي وشه بيه كدا و پيتى پيشه وهى ژيرى (اصلي) هه بئى و گهيشته به پيتيكي (استعلاء) وه كو (ولا تصعربْ خذك ، فأصبرْ صبراً).
- 4- نه گهه خۆى زهنهى هه بوو وه له پيشه وهى ههه پيتيكي زهنه دار بوو بهو مەرجه پيتى (استعلاء) نه بوو، وه له پيشترى نه وانيشه وه پيتيكي ژيردار هه بوو وه كو: (الذَّكْرُ ، السَّخْر).
- 5- نه گهه به زهنه دارى له پاش (ى) يه كى زهنه دار هات وه كو: (قَدِير ، حَبِير).

ج- (رئ)ى بچووك و گهوره [جواز الحالتين]:

- 1- خۆى زهنهى هه بوو وه پيتى پيشه وهى ژيرى هه بوو گهيشته به پيتى (استعلاء) كه ژيردار بئى وه كو: (فِرْق).
  - 2- نه گهه خۆى زهنه دار بئى و له دواى پيتيكي ژيردارى (استعلاء) هاتى كه نه ویش له دواى پيتيكي ژيردار هاتى... وه كو (مصر).
- 9- خوئندنه وهى پيتى (ضاد):

پیتی (ضاد) تنها له زمان عمره پیدا هه به بویه به زمان عهره بی ده لئین (لغة الضاد) جا گوتی ئەم پیتە گرانە تەنانەت له سەر خاوەن زمانه کەش.. بویه ده بئین بوو ته کۆسیکی گهوره له بهردهم هه مواندا به تايهت نوێز کهر که رۆژی به لای که مهوه (34) جار ئەم پیتە له نوێزه که پیدا دوو باره ده کاتهوه.. خو ئە گەر به هه له بووتری ئەوا نوێزه کەش نادرست ده بی..

جاران بۆ ئەوهی له پیتی (ض) دوور بخزێتهوه کردوویانه به (ل).. هه ندیکی تریش وه ک (ظ) ئەیلین و وا ئەزانن ئەوه نیشانه کی رۆشنیری یه، بگومان ههردوو ووتنه که ناتهواوه چونکه ههردوو پیتی (ظ) و (ل) مهخره جی تايهتیا ن ههیه و جیاوازن له مهخره ج و سیفهتی (ض) هوه.

پیتی (ضاد) مهخره جی تايهتی ههیه که بریتی یه له (ئیدانی قهراغی زمان له ددانه کانی لا چهپی سه ره وه..). به لای راستیشدا ئەبی به لام گرانتر ده رده چی.

بۆ دۆزینه وهی مهخره جی هه ر پیتیک هه مزه یه ک بخه ره پیتە که وه بۆت ناشکرا ئەبێ که چه ند جیاوازن له یه ک: سه یری وتی: (أظ ، أظ ، أظ) بکه که چه نده یان فه رقه .. ئەوهی شایان باسیشه (ل) واته لامی گهوره له عه ره پیدا نیه جگه له ووشه ی (الله) دا نه بی..

10 - درێژ بوونه وه کان (المدود)

مدد بریتی یه له درێژ کردنه وهی یه کیک له پیتە کانی مه د به هۆی یه کیک له هۆکان مه دده وه.

پیتە کانی مه دد سیان:

- أ- (ئەلفی) زه ننه دار که پیتی پیتشه وهی سه ر (فَتْحَة) ی هه یه.
- ب- (بی) ی زه ننه دار که پیتی پیتشه وهی ژێر (کَسْرَة) ی هه یه.
- ج- (واو) یکی زه ننه دار که پیتی پیتشه وهی بۆر (ضَمَة) ی هه یه.

هۆکانی مه دد دوانن:

- 1- ئە گەر یه کیک له پیتە کانی مه دد گه یشتن به هه مزه (واته ئەلفیکی بزواو) (مُحَرَّكٌ).
- 2- ئە گەر یه کیک له پیتە کانی مه دد گه یشتن به پیتیکی زه ننه دار (ساکن) که ئەویش دوو جوړه:
  - أ- سکونی لازم درووست ده کا.
  - ب- سکونی عارض که مه ددی عارض درووست ده کا..

جوړه کانی مه دد:

یه که م: مه ددی (اصلي) یا (طبيعي):

بریتی یه له و حالته ی که پیتە کانی مه دد نه گه یشتن به یه کیک له هۆیه کانی مه دد به لکو به شیوه یه کی گشتی هه موو ده م و زمانیکی ساغ به ئەندازه ی ئەلفیک (واته دوو حه ره که) نه و پیتی مه دده درێژ ده کاته وه.. ئیتر له وه که متر یا زیاتر بۆی ناگوتری.. وه کو: (قال ، قیل ، يقول).

ئە پرسه ی حه ره که چی یه؟ حه ره که به قه ده ر ده ست نو قان دن و کردنه وه یه تی، دوو حه ره کەش به ئەندازه ی ئەلفیکه ..

دووهم: مه ددی (فرعی) یا (غیر طبعی):

بریتی یه له و حالته ی که پیتە کانی مه دد بگه ن به یه کیک له هۆکان مه دد.. جا له سه ر بناغه ی هۆکان مه دد دوو جوړ مه ددی فه رعی هه یه:

أ- ئەو مه ددانه ی که به هۆی (هه مزه) وه روو ده دن سه جۆرن:

1- مه‌ددى (المُتَّصِل): مه‌ددىكى واجبه چونكه گشت زانايان برپاريان له‌سەر داوه.. (متصل)ه واته له يه‌ك وشه‌دا رووده‌دا، به واتايه‌كى تر پيى مه‌دده‌كه و هۆى مه‌دده‌كه له يه‌ك وشه‌دان. وه‌كو: (جَاءَ، جِيءَ ، سَوَّءَ) نه‌ندازه‌ى مه‌دده‌كه له‌سەر برپارى زۆر له زانايان پيىنج حه‌ره‌كه‌يه.

2- مه‌ددى (المُفْصَل): مه‌ددىكى رِيْبِيْدِرَاو(جانز)ه واته واجبه نيه و به له‌به‌رچاونه‌گرتنى خوئنده‌وه‌كه هه‌له‌نايى.. (منفصل)ه واته پيى مه‌دده‌كه له كۆتايى وشه‌يه‌كدايه و هۆى مه‌دده‌كه (واته هه‌مزه‌كه) له سه‌ره‌تاي وشه‌يه‌كى تر دايه.. وه‌كو: (أَنَا أُعْطِيْنَاكَ ، قَرَأَ أَنْفُسَكُمْ ، فِي أَنْفُسِكُمْ) نه‌ندازه‌ى نه‌م جۆره مه‌دده به پيى ي جۆرى خوئنده‌وه‌كه ده‌گۆرئ:

نه‌گه‌ر خوئندن پهل (حدر) بوو نه‌وا دوو حه‌ره‌كه‌يه. نه‌گه‌ر هِيْوَاش و له‌سه‌ر خُو(ترتيل) بوو نه‌وا پيىنج حه‌ره‌كه‌يه. وه نه‌گه‌ر مام ناوه‌ندى (تدوير) بوو نه‌وا چوار حه‌ره‌كه‌يه.

3- مه‌ددى (البدل): له كاتيكدا كه هه‌مزه‌كه كه‌وته پيش پيى مه‌دده‌كه‌وه مه‌ددىكى دوو حه‌ره‌كه‌يه دروست ده‌بن كه پيى نه‌ئين مه‌ددى (بدل) وه‌كو: (أَمْنُوا ، إِيمَانًا ، أَوْتَى) كه نه‌وسا (أَمْنًا ، إِيمَانًا ، أَوْتَى) بووه جا به‌هۆى به‌يه‌كگه‌يشتى دوو هه‌مزه‌وه نه‌و جۆره مه‌دده روويداوه، له‌به‌ر ناچارى دووه‌ميان كه زه‌نده‌اره‌گۆردراوه بۆ (نه‌لف و يى و وا).

ب- نه‌و مه‌ددانه‌ى كه به هۆى (سكون)ه‌وه‌يه دوو به‌شى سه‌ره‌كين:

1- مه‌ددى (عارض):

بريى به له‌و مه‌دده‌ى كه به‌هۆى گه‌يشتى به‌كيك له پيته‌كانى مه‌دد به‌پيىكه كه به هۆى وه‌ستانه‌وه له سه‌رى زه‌نده‌دار (ساكن) بوويى ده‌نا له پيشدا بزواو يى.. جا كه وه‌ستان روويدا مه‌ددى (عارض) رووده‌دا وه‌كو: (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ، شَدِيدِ الْعِقَابِ ..) بيگومان نه‌گه‌ر له‌سه‌ر وشه‌كانى (العالمين ، المفلحون ، العقاب) نه‌وه‌ستايى نه‌وه مه‌ددىكى (طبيعي) رووده‌دا و به‌س.

نه‌ندازه‌ى نه‌و مه‌دده سِي قسه‌ى له‌سه‌ره: مه‌ددىكى كورت كه دوو حه‌ره‌كه‌يه.. يا مه‌ددىكى مام ناوه‌ندى كه چوار حه‌ره‌كه‌يه، يا مه‌ددىكى دريژ كه شه‌ش حه‌ره‌كه‌يه. نه‌توانئ هه‌رسى‌كيان په‌په‌وه بگري به‌لام جۆره دريژه‌كه‌يان ته‌واو تره. نه‌و مه‌دده (جانز)ه و واجبه نيه، واته ده‌توانئ بگري به مه‌دد يا نه‌كري..

2- مه‌ددى (لازم):

بريى به له به‌يه‌كگه‌يشتى به‌كيك له پيته‌كانى مه‌دد له‌گه‌ل (سكون)يكي هه‌ميشه‌يى دا.. حوكمه‌كه‌شى واجبه و نه‌ندازه‌كه‌ى سِي نه‌لفه واته شه‌ش حه‌ره‌كه..

مه‌به‌ست له (سكون)ى هه‌ميشه‌يى نه‌وه‌يه كه نه‌و زه‌نده‌دارى به له‌و پيته‌دا شتىكى به‌ره‌تى به و به هۆى هيج شتىكى ده‌ره‌وه نيه واته به‌هۆى له‌سه‌ر وه‌ستان يا شتىكى تره‌وه نيه، كه له خواره‌وه زياتر روونى ده‌كه‌ينه‌وه.

جۆره‌كانى مه‌ددى لازم:

1- مه‌ددى لازمى (كلمى)

2- مه‌ددى لازمى (حرفى)

هه‌ر به‌كيك له‌م دوو جۆره‌ش دوو به‌شن (مئقل) وه (مخفف)

1- مه‌ددى لازمى (كلمى) يا (وشه‌يى):-

واته نهو مهدهه لازمه‌ی که له یه‌ک وشه‌دا روو ده‌دا، که نهویش دوو به‌شه:

أ- مه‌ددی لازمی وشه‌یی قورس (کلمی مقل):

بریتی‌یه لهو جزره مه‌دهه که روو نه‌دا له کاتیکدا پی‌تی مه‌دهه که به‌ره‌نگاری پی‌تیکی (شه‌ده‌دار) بی‌ی له یه‌ک وشه‌دا:
وه‌کو: (و لا الضالین ، والطامة ، أتحاجونی) ..

ب- مه‌ددی لازمی وشه‌یی سووک (کلمی مخفف):

بریتی‌یه لهو مه‌دهه که روو نه‌دا له نه‌ج‌امی به‌ره‌نگار بوونه‌وی پی‌تیکی مه‌دد له‌گه‌ل یه‌کیکی زه‌نه‌دار له‌یه‌ک وشه‌دا: نمونه‌ی نم جزره مه‌ته‌ن‌ها له وشه‌ی (الآن) دایه‌ که له دوو جی‌گه‌دا له سوهرق یونس دا هاتوه.

2- مه‌ددی لازمی پی‌تی (حرفی):

نم مه‌دهه له کاتی خویندنه‌وی نهو پیتانه‌دارو نه‌دا که له سه‌ره‌تای هه‌ندی له سوهره‌ته‌کاندا هه‌یه و به‌ سنی پی‌تی ده‌خویندنه‌وه.
نه‌پرسی: مه‌به‌ست له‌وه چی‌یه نهو پیتانه‌ی که به‌ سنی پی‌تی نه‌خویندنه‌وه؟ نه‌ی نه‌بی نه‌وانه‌ی به‌ دوو پی‌تی بخویندنه‌وه چ جزره مه‌ددیکیان بی‌ی؟
وه‌لام: مه‌به‌ست لهو پیتانه‌یه که له خویندنه‌وه که‌ی‌اندا سنی پی‌تی به‌کار دئی وه‌کو له (یس) نه‌لئیت یاسین نیسته (یا) دوو پیته و مه‌دهه‌که‌ی (طبیعی) یه‌به‌لام (سین) سنی پیته و مه‌ده‌که‌ی لازمه، که‌وا‌بوو هه‌رچی پی‌تیکی به‌ دوو پی‌تی بخویندنه‌وه مه‌ددیکی (طبیعی) یان هه‌یه وه‌کو:
(ح ، ط ، ه ، ر ، ی) که نه‌وتری (حا ، طا ، ها ، را ، یا).
جا نم جزره مه‌دهه لازمه که له خویندنه‌وی پیته‌کانی سه‌ره‌تای سوهره‌ته‌کان دا روو نه‌دا: دوو به‌شه:

أ- مه‌ددی لازمی پی‌تی قورس (حرفی مقل):

نم جزره (مه‌دهه لازمه) له خویندنه‌وی نهو پیتانه‌دارو نه‌دا که سنی پی‌تی بی‌ت و ناوه‌راسته‌که‌یان (واته دووه‌میان) پی‌تی مه‌دد بی‌ت و سه‌یه‌میان پی‌تیکی زه‌نه‌دار بی‌ت و تی هه‌ل‌کیش کراوی (واته شه‌ده‌دار بی‌ت) بۆ نمونه: (طسم) که ناوا نه‌خویندنه‌وه (طا سین میم) ده‌بی پی‌تی (ن) که زه‌نه‌داره و ده‌گات به‌ میم (ادغام) ی‌نا‌ه‌وا و دروست نه‌کا.. واته نون و میمه‌که‌ی تی‌هه‌ل‌کیش ده‌بن و نونه‌که ون ده‌بی و میمه‌که شه‌ده‌دار ده‌بی، جا که (ی) نه‌گات به‌م (ادغام) ده‌بی درئۆ بکریته‌وه به‌ مه‌ددیکی لازم هه‌روه‌ک له مه‌ددی دا روو نه‌دا چونکه نم هه‌مان یاسای مه‌ددی (کلمی مقل) ی به‌سه‌ر دا جی‌به‌جی ده‌کری، وه نهو پیتانه‌ی که له سه‌ره‌تای سوهره‌ته‌کاندا هه‌ن و نم جزره مه‌ده‌یان تیدا روو نه‌دا بریتین له (س ، ص ، ع ، ق ، ک ، ل ، م ، ن).

ب- مه‌ددی لازمی پی‌تی سووک (حرفی مخفف):

نم جزره مه‌دهه له خویندنه‌وی نهو پیتانه‌دارو نه‌دا که به‌ سنی پی‌تی بخویندنه‌وه و پی‌تی ناوه‌راستیان پی‌تی مه‌دد بی‌ت به‌لام نه‌گه‌یشتی به‌ پی‌تیکی شه‌ده‌دار به‌ل‌که گه‌یشتی به‌ پی‌تیکی زه‌نه‌دار، وه‌کو خویندنه‌وی (ص) صاد. یان (ن) نون.. هتد. نهو پیتانه‌ش که نم جزره مه‌ده‌یان تیدا‌یه: (ک ، م ، ن ، ع ، س ، ن ، ق ، ص ، ل، ن).
ه‌وی دوباره کردنه‌وی نم پیتانه‌ نه‌ویه که نم پیتانه‌ ئی وایان تیا‌یه له دوو جی‌گادا به‌کاره‌ئیراوه واته له مه‌ددی پی‌تی سووک و قورس دا.. بۆ نمونه پی‌تی (ل) له سه‌ره‌تای سوهرق (بقره) دا مه‌دهه‌که‌ی قورسه (الم) چونکه گه‌یشتوه به‌ (میم) یکی شه‌ده‌دار.. به‌لام له سه‌ره‌تای سوهرق (یوسف) دا مه‌ددیکی سووکی هه‌یه چونکه گه‌یشتوه به‌ پی‌تیکی زه‌نه‌دار (الر).

جگه لهو جوړه مه ددانه ی پيشوو چند مه ددیکي دیکه ش هه به وه کو:

1- مه ددی (صله):

بریتی به لهو دریژبوونه وه به یی که به شوین پیتی (ه) هی ی راناو واته (ضمیر) دا روو ده دا به دوو مهرج:
أ- پیش پیتی (ه) پیتیکی بزواو هه بی وه کو: (وله أسلم ، انه کان ، به جنه) به لام نه گهر پیتی پیشه وه ی زهننه دار بوو نهوا مه دد روونادا.
تونها له یه که جیگادا نه بی له سووره تی (فرقان) دا روویداوه به پیچوانه ی یاساکه وه، که نهویش له (فیه مهانا) دایه.
ب- نهو وشه یه ی (ه) یکه ی پیوه یه نه خریته سهر وشه یه کی تر وه کو: (انه الحق ، وله الدین) که مه ددی تیا روونادا نیشانه ی نه م مه ددی (صله) یه ش نویسی پیتی (و) یا (ی) به بچکزه یی به دوا ی (ه) که وه له هه ندی چاپ دا.

دوو جوړ مه ددی (صله) ش هه به:

أ- کورت: له کاتیکدا پاش (ه) یه که همزه نه هاتین نه ندازه ی دوو حهره که دریژ ده کریته وه، واته نه گهر ژیری هه بوو به قه دهر (ی) وه نه گهر بوری هه بوو به قه دهر (و). زور له چاپه کان نه م (واو) و (ین) یه ی نویسه، نمونه وه کو: (حسابه و عند ، له و مافی).
ب- دریژ: له کاتیکدا که دوا ی (ه) یکه همزه هاتین نهوا به نه ندازه ی پینج حهره که دریژ ده کریته وه له هه ندی چاپه کان قورنندا نیشانه ی مه دد له گهل (و) و (ی) یکه دا نو سراوه. نه م مه دده له جیاتی پینج حهره که ده شوانری نه ندازه ی دوو حهره که دریژ بکریته وه.

2- مه ددی (فرق):

واته نهو دریژ کردنه وه یی که نه بیته جیا که ره وه ی همزه ی پرسیار و نه لفی تعریف، نه م جوړه مه دده تونها له چوار جیگادا له قورنندا هه به: (الذکرین) دوو جار له سوهر تی (انعام) دا هه به که له بنه رندا (الذکرین) بووه، هه ره ها (قل الله) له سوهر تی (یونس) دا وه (الله خیر) له سوهر تی (غل) دا که له نه وه له وه (قل الله) و (الله خیر) یون.
نه ندازه ی نه م مه دده ش هه حهره که یه چونکه وه ک مه ددی لازمی (کلمی منقل) ی لی دی که گه یشتی پیتی مه دده به پیتیکی شه دده دار له یه ک وشه دا.

3- مه ددی (عوض):

بریتی به له وهستان به سهر ته نویی دوو سهر وه که ته نوینه که ده بی به نه لفی که بویه پیتی نه لین (عوض) واته له جیاتی ته نوینه که مه ددی دوو حهره که یی په یدا نه بی وه کو: (علیما حکیما ، بمثله مددا).

4- مه ددی (تمکین):

بریتی به له به به که یشتی دوو پیتی (ی) به که میان ژیری هه بی و شه دده دار بی، دوو هه میان زهننه دار بی وه کو: (حیتم ، النبیین) نه ندازه که شی دوو حهره که یه.

5- مه ددی (الین):

نه م جوړه مه دده له کاتیکدا روو ده دا که یه کی که له پیته کان (لین) بگات به (سکون).
پیته کان (لین) یش دوان (ی ، و)، بهو مهرجه که خویان زهننه یان بی و پیتی پیشووشیان (سهر) ی بی. جا نه گهر (سکون) ه که لازم بوو نهوا ش هه حهره که یا زیاتر نه ندازه ی مه دده که یه تی، وه کو خویندنه وه ی پیتی (ع) له سهره تای سوهر تی (شوری)، به لام نه گهر (سکون) ه که (عارضی) بوو واته به هزی وه ستانه وه بوو نهوا وه کو مه ددی (عارضی) دریژ نه کریته وه له دوو حهره که وه تا ش هه حهره که وه کو: (والصیف ، من خوف).

تیسری

- 1- نه گهر دوو مه ددی لازم له یهک ووشه دا کویونه وه نایب له هیچ کامیکیان کم بگریته وه وه کو: (أتحاجونی).
- 2- نه گهر مه ددیکی (منفصل) رووی دا به لام همزه که له نه نجامی (وصل) واته خستنه سه ریبه کدا ده ریشت نهوا نایب مه دد بگری وه کو: (قالوا اتخذ ، و المقيمي الصلاة).
- 3- نه گهر دوو جزره مه دده که گه یشتن به یهک به لام یه کیکیان دریژ و به یتر بوو نهوا تنها دریژ و به یزه که یان له بهر چاوده گری وه ک لهم وشانه دا مه ددی (لازم) و (بدل) هه یه به لام هدر لازم که نه کری (امین البیت).

11- پسته کان (قلقله):

بریقی یه له پینج پیت (ق ، ط ، ب ، ج ، د) که زیاده ده رخستیان ده وی له کاتی زه نه داریدا .. جا نه گهر سکونه که له ناو وشه یه کدا بوو نهوا ده رکوتنه که یان که مته ره و پیی نه لاین (قلقله ی بچوک) وه کو: (بذعون ، یقطعون ، أجتبم) به لام نه گهر (سکون) ه که له کواتی ووشه دا بوو به هوی وه ستان (وقف) هوه، نهوا ده رکوتنه که یان زورتره پیی نه لاین: (قلقله ی گهوره) وه کو: (عذاب شدید ، بهیج ، انه الحق).

12- وه ستان (الوقف):

بریقی یه له برینه وه ی نایه تیک یا وه ستان له سهر وشه یه ک پیش گه یشتنه سهر نایه ت یا وشه ی دواتر.

وه ستان دوو جزری سهره کی هه یه:

- أ- وه ستان ناچاری (وقف اضطراری): نه مه به هوی هه ناسه تهواو بوونه وه یا تنگه نه فه سیه وه یا شتیک لهو بایه ته وه روو ده دا.
- ب- وه ستان رییدراو (وقف اختیاری): واته به ثاره زوو وه ستان له کواتی نایه تیک یا وشه یه ک دا. نهویش چوار به شه:

1- وه ستانی تهواو (تام): بریقی یه لهو وه ستانه ی له سهر نایه تیک یا چیرۆکتیک رووی دایب که به هیچ جزریک په یوه ندی نه یب له نیوان پاش و پشی وه ستانه که دا چ له باره ی ماناوه چ له رووی زمانه وانیه وه، وه کو (هم المفلحون) له هه وه ی سور ه قی (بقرة) دا.

2- وه ستانی (کافی): له کاتی کدا که وه ستان روویدا له سهر وشه یه ک که تا نه وی مانا که ی تهواو یب به لام نه وه ی پاشه وه شی ههر له سهر هه مان باس برؤا، وه کو وه ستان له سهر (أم لم تنذرهم لایؤمنون) له سور ه قی بقره دا که پاش نه وه ش ههر له له سهر باسی کافران ده رواو ده فهر موی (ختم الله علی قلوبهم).

نهم جزره وه ستانه ش په سنده چونکه تا نه وی قسه که مانا به خش و تهواوه به لام باسه که تهواو نه بووه و له باره ی ماناوه په یوه ندی ماوه.

3- وه ستانی باش (حسن): له کاتی کدا وه ستان له سهر وشه یه ک یب که تا نه وی مانا که ی تهواو یب به لام پش و پاشی وه ستانه که په یوه ندیان یب هه مه له باره ی ماناوه هه مه له باره ی زمانه وانیه وه وه کو وه ستان له سهر (الحمد لله) له سور ه قی فاتحه دا نهم فهر مایشته تا تیره باشه، به لام په یوه ندی له گه ل (رب العالمین) دا هه یه له باره ی ماناوه که باسه که (سوپاس بؤ خوایه پهروه ردگاری عالمیان) هه رواه له باره ی زمانه وانیه وه (الله) (موصوف) ه و (رب) سیفه قی یه قی.

4- وه ستانی نادرست (قبیح): نهم وه ستانه بریتی یه له وه ی له سهر وشه یه ک بوه ستی که خوی مانایه کی نهوتو نه به خشی و په یوه ندیسی هه یب له گه ل وشه کان پاشه وه دا له باره ی زمانه وان و له باره ی مانا شه وه وه کو وه ستان له سهر (بسم) له (بسم الله الرحمن الرحیم) که خوی مانایه ک نابه خشی و له هه موو باریکیشه وه په یوه ندی له گه ل پاشه وه ی خوی هه یه.

تبیخی

زانایان گشت هاوقه ولن لهسه ر نه وهی که وهستان لهسه ر نایه ته کان (سوننه ته) چونکه پیغمبر (دروودی خوی لهسه ر بی) زور جار وهستاوه لهسه ر نایه ت.. وه نهم وهستانهش بو ناسان کردی خویندنه وه و شیرین کردی به کار هینراوه به لام ده بی بزاین که چند وشه یه ک وهستان لهسه ریان حه رامه وه کو: (أنا الله ، اني کفرت ، من أله ، ویل للمصلین) چونکه بی پاش و پیشه که بیان مانایه کی گوناوه خراب ده گه یه نن..